

**Ophavsret
og
Rettighedsforvaltning mv.
1**

Niels Erik Wille
Lektor (emeritus), cand.mag.
Inst. f. Kommunikation, Virksomhed
og Informationsteknologier
Roskilde Universitetscenter
© Niels Erik Wille, 2008

Oversigt

- Oversigt over kurset
- Litteratur om ophavsret m.v.
- Hvad er ophavsret?
- Anden relevant ret
- Nogle grundprincipper
- Illustrerende case: Skt. Hans-aften

Oversigt over kurset

- Kurset omfatter 10 kursusgange á 2,5 timer. Tirsdage 13-15.30. Første gang 9. sept. Sidste gang 11. nov.
- Der afholdes intern prøve 18. nov. 13-16.
- For at bestå kurset skal man have sat sig ind i kursusmaterialet og bestå den afsluttende prøve. Kurset giver 5 ECTS
- Nærmere oversigt over kurset fås på [kursets web-sted](#).

Kursusplan på nettet

Litteratur om ophavsret nationalt og internationalt

Litteratur om ophavsret mv.

Wille, Niels Erik: *Ophavsret og beslægtede rettigheder. 1. Generel indføring*. Hedehusene: NEW Information. Okt. 2006. 101 s. (Udleveres)

Plancher i pdf-format fra kurset. Gøres tilgængelige på nettet **efter** hver kursusgang.

Materialer til kursus i ophavsret mv. (Kompendium, købes i Boghandelen.)

Supplerende materiale hentet fra nettet via [kursets side med links mv.](#)

Litteratur 2

Morten Rosenmeier: *Ophavsret for begyndere. En bog til ikke-jurister*. København: Jurist- og Økonomforbundets forlag. 2007. 264 s. [Udgivet i samarbejde med Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde (UBVA). Tilgængelig i pdf-format fra UVBA's web-sted.]

Annette Birkmann & Thomas Maagaard Dyekjær: *Håndbog i Ophavsret*. Kbh.: Nyt Juridisk Forlag. 2006. 178 s.

Litteratur 3

Lov om Ophavsret. [1995. Sidst ændret april 2008.]
<<http://www.kum.dk/sw42700.asp>>

Peter Schiønning: *Ophavsretsloven med kommentarer.* 3. udg. København: GadJura. 2003. 796 s.

Mogens Kockvedgaard & Jens Schovsboe: *Lærebog i immaterialret. Ophavsret. Patentret. Brugsmodelret. Designret. Varemærkeret.* 7. udg. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag. 2005. 491 s.

Litteratur 4

Gravesen, Finn: *Hvem ejer musikken? En bog om musik og ophavsret*. København: Kulturministeriet. 2006. 79 s.
<<http://www.infokiosk.dk/sw39270.asp>>

Kulturministeriet: *Beskyttelse af spil og koncepter*. 16 s [u.d.]
<<http://www.kum.dk/sw26273.asp>>

Kulturministeriet: “Artisters ophavsret og anden retlig beskyttelse.” I: *Cirkus og artister i Danmark*. Betænkning afgivet af Kulturministeriets artistudvalg. 9. sept. 1998. 47 s.
(HTML-udgave) <<http://www.kum.dk/sw1701.asp>>

Kulturministeriet: [Betænkning om ophavsret i ansættelsesforhold.] Okt. 2006. <<http://www.kum.dk/sw26273.asp>>

Kulturministeriet: *Ophavsret og trossamfund. En guide*. 2007. 20 s. <<http://www.kum.dk/sw60914.asp>>

Litteratur 5

Delia Lipszyc: *Copyright and Neighbouring Rights*. Paris: Unesco. 1999. 918 s. [Internationalt perspektiv på ophavsretten.]

Eward Samuels: *The Illustrated Story of Copyright*. New York: Thomas Dunne Books / St. Martin's Griffin. 2002. 294 s. [Især om amerikansk ophavsret!!]

Siva Vaidhyanathan: *©opyrights and ©opywrongs. The Rise of Intellectual Property and How It Threatens Creativity*. New York / London: New York University Press. 2001. 255 s. [Om den amerikanske debat.]

Lawrence Lessig: *Free Culture. The Nature and Future of Creativity*. New York & London: Penguin Books. 2004. 345 s. [Om Creative Commons og andre forsøg på oprør mod de store mediegiganter – igen med afsæt i forholdene i USA.]

Web-information

- Yderligere information om ophavsret fås på Kulturministeriets web-sted:

<<http://www.infokiosk.dk/sw9430.asp>>

- KODA: <<http://www.koda.dk/>>
- NCB: <<http://www.ncb.dk/>>
- COPY-DAN: <<http://www.copydan.dk/>>
- Creative Commons (DK):
<<http://www.creativecommons.dk/>>

Introduktion til ophavsret nationalt og internationalt

Ophavsret

Terminologi

- Den danske betegnelse er **ophavsret**.
- Ophavsretten er en del af et bredere juridisk felt som på dansk kaldes for **immaterialret**. Omfatter også patentret, varemærkeret, designret og brugsmodelret.
- På engelsk er betegnelsen **copyright**.
- Copyright indgår i den anglo-amerikanske verden i feltet: **Intellectual Property Rights**.

Ophavsret og ejendomsret

- I dansk ophavsret er *ejendomsret* og *ophavsret* to forskellige ting.
- Den der har købt en bog, et maleri eller lign., *ejer* det eksemplar som er anskaffet, men får normalt ikke overdraget ophavsrettigheder.
- En kunster (og dennes arvinger) bevarer *ophavsretten* til et kunstværk selv om ejendomsretten er overgået til en køber, en ven eller et fjernere familiemedlem.

Ophavsret

2 traditioner

- Den danske ophavsret udspringer af den såkaldt **kontinentale** tradition (det europæiske fastland). Den tager udgangspunkt i ophavsmændenes interesser og arbejder typisk med klare, lovfæstede undtagelser.
- Den **anglo-amerikanske** tradition tager udgangspunkt i producenterens interesser og beskytter deres investeringer mod u-autoriseret udnyttelse, bl.a. kopiering (heraf “copyright”). Undtagelser baseres på begreber som “fair use” og “fair dealing” som bl.a. fastlægges i retsager.

Ophavsret

Internationalt og nationalt

- Der eksisterer ikke nogen international eller global ophavsret. Alt er reguleret gennem national lovgivning som kun gælder i det pågældende land (**det nationale princip**).
- Internationalt søger man at regulere området gennem aftaler, de såkaldte konventioner. Den vigtigste er: **Bernerkonventionen**. 1886, sidst revideret 1971.
- **EU**-landene fastsætter fælles **direktiver** for området. De skal ligesom Bernerkonventionens aftaler omsættes i national lovgivning.

Ophavsret

Det nationale princip

- Krænkelser af ophavsretten skal altid bedømmes i det land hvor krænkelsen er sket, og efter det pågældende lands lovgivning.
- Det gælder uanset hvor materialet er produceret eller tilgængeliggjort.
- Der er selvfølgelig særlige problemer med Internettet, men principperne er de samme.
- Amerikansk lovgivning har således ikke nogen direkte praktisk betydning for handlinger udført i Danmark.

Ophavsret

Bernerkonventionen

- Vedtaget 1886 i Bern (Schweiz).
- Tiltrådt (ratificeret) af ca. 135 lande, heraf Danmark (1903)
- Senest tilkomne: USA (1988). Kina (1992). Rusland (1995).
- Administreres af WIPO (World Intellectual Property Organization) i Geneve.
- Suppleret med *WIPO Copyright Treaty* (1996, trådt i kraft 2002). Ratificeret af 30 lande. Inkorporerer digitale medier og distributionsformer.

Bernerkonventionen

“Udtrykket 'litterære og kunstneriske værker' omfatter enhver frembringelse på det litterære, videnskabelige og kunstneriske område, uanset udtryksmåden eller udtryksformen, såsom bøger, brochurer og andre skrifter; forelæsninger, taler, prædikener og andre værker af samme art; dramatiske eller musikdramatiske værker; koreografiske værker og pantomimer; musikalske kompositioner med eller uden ord; kinematografiske værker, hvormed sidestilles værker, som er kommet til udtryk gennem en fremgangsmåde, der er analog med kinematografi;

[fortsættes næste side]”

Bernerkonventionen

[fortsat]

“... tegninger, malerier, arkitekturværker, billedhuggerværker, gravurer og litografier; fotografiske værker, hvormed sidestilles værker, der er kommet til udtryk gennem en fremgangsmåde, der er analog med fotografi; brugskunst; illustrationer, kort, planer, skitser og tredimensionale værker vedrørende geografi, topografi, arkitektur og videnskab.”

Ophavsret og nærtstående rettigheder

Man skelner mellem to slags rettigheder:

- **Almindelig ophavsret**
 - Her placeres bl.a. fotografiske *værker*
- **Nærtstående rettigheder** som omfatter:
 - Udøvende kunstneres rettigheder
 - Rettigheder til lydoptagelser
 - Rettigheder til billedoptagelser (levende billeder)
 - Rettigheder til fotografiske *billeder*
 - Rettigheder til kataloger, tabeller, databaser og lign. Sammenstillinger af et større antal oplysninger.

Ophavsret og nærtstående rettigheder

En væsentlig forskel på de to typer er varigheden

- **Almindelig ophavsret**

- Beskyttelsen varer i 70 år efter ophavsmandens død.
Overgår til ophavsmandens livsarvinger.

- **Nærtstående rettigheder**

- Beskyttelsen varer i 50 år efter fremførelsen/fremstillingen
- Beskyttelsen tilkommer den udøvende kunstner eller producenten (den der har investeret i produktionen).

Ophavsrettens 2 sider

Man skelner desuden mellem

- **Økonomiske rettigheder**

- Kan overdrages efter forhandling. Udløber 70 år efter ophavsmandens død.
- Overgår til arvingerne.

- **Ideelle rettigheder**

- Kan ikke overdrages (i dansk ret). Udløber aldrig.
- Overgår til Kulturministeriet når der ikke længere er berettigede arvinger – hvis der er kulturelle interesser på spil.

Anden relevant ret

Anden relevant ret

Immaterielret

- Designret
- Varemærkeret
- Patentret

Anden ret

- Aftaleret
- Konkurrenceret

Designret

Designret gik tidligere under betegnelsen Lov om mønsterbeskyttelse.

- Designloven stammer fra dec. 2000 og er en implementering af et EU-direktiv om beskyttelse af “mønstre”. Det omfatter både egentlige tekstilmønstre og forskellige former for visuel udformning af f.eks. brugsgenstande.
- Det er en beskyttelse af et produkts udseende, herunder evt. udsmykning.
- Designloven indfører et princip om registrering af design. Designet skal være nyt og specielt.

Designret

- Beskyttelsen gælder for en begrænset periode, og højst i 25 år.
- Uregistrerede design kan opnå en begrænset beskyttelse i 3 år efter første offentliggørelse.
- Et design kan samtidig være ophavsretligt beskyttet hvorved ophavsrettens beskyttelsesformer og varighed kommer i spil.

Varemærkeret

Varemærker, logoer og lign. kan beskyttes efter *Lov om varemærker* som blev vedtaget i 1991, men kan føres langt tilbage til tidligere lovgivning.

Varemærker skal registreres for at kunne beskyttes. Indarbejdede varemærker kan dog også beskyttes.

Der lægges dels vægt på muligheder for forveksling hvorved en konkurrents succes kan udnyttes, dels på branchespecifikke forhold. Varemærker inden for forskellige brancher kan i højere grad ligne hinanden end varemærker inden for samme branche.

Patenter

Patentering bruges til at beskytte produkter med en bestemt funktionel udformning og fremstillingsprocesser.

Patentering forudsætter nyhed og specificitet. Man kan ikke patentere et vagt princip eller en ide om en produkt.

Patentet gælder inden for et bestemt geografisk område og for en begrænset periode.

Aftale og konkurrence

Mange forhold som har berøring med ophavsretten bestemmes i virkeligheden af konkrete aftaler og deres indhold.

Forholdet mellem en forfatter og et forlag tager nok udgangspunkt i ophavsretslovens eneret, men reguleres derefter gennem den konkrete forlagsaftales bestemmelser.

I mange tilfælde vil spørgsmål om krænkelse af ophavsretten mv. også blive bedømt ud fra konkurrencevilkår.

Grundprincipper i ophavsretten

Ophavsret

Grundprincipper

- *Lov om ophavsret* giver enhver der selvstændigt skaber **et værk**, uanset form eller medium, **en eneret** til at disponere over værket.
- Eneretten er arvelig efter sædvanlige arveregler.
- Eneretten består indtil 70 år efter ophavsmandens død.

Grundprincipper 2

- Efter dansk ret opstår rettighederne altid hos **fysiske personer**, ikke hos institutioner, virksomheder og lign. (**juridiske personer**)
- Rettighederne kan i større eller mindre grad overdrages til andre – både fysiske og juridiske personer - normalt efter ophavsmandens egen beslutning.
- Rettighederne kan overgå til juridiske personer, f.eks. arbejdsgivere, efter sædvane, aftale eller i kraft af lovgivningen.

Grundprincipper 3

Rettighederne omfatter:

- **Ideelle rettigheder**

- Retten til at blive navngivet som ophavsmand
- Retten til at undgå at værket anvendes i en sammenhæng og på en måde der krænker ophavsmanden
- Retten til respekt for værkets integritet

- **Økonomiske rettigheder**

- Retten til at få et rimeligt vederlag for andres brug af værket

Grundprincipper 4

- Ophavsretsloven giver som udgangspunkt ophavsmanden/ophavsmændene alle rettigheder (**eneret**) til at disponere over værket.
- Loven indeholder dernæst en række undtagelser som giver andre ret til at foretage visse handlinger (f.eks. kopiering til privat og personlig brug).
- Alle andre anvendelser af værket forudsætter en tilladelse fra ophavsmanden eller den han/hun har bemyndiget dertil.

Grundprincipper 5

- Rettighederne opstår når værket er skabt. Det kræver ingen særlig registrering eller mærkning.
- I nogle lande forudsætter ophavsretten at værker der ønskes beskyttet, forsynes med et “copyright-mærke” - © - sammen med et årstal og rettighedshaverens navn.
- Det gælder ikke i Danmark – eller i resten af Europa. Her har © ikke nogen særlig betydning.

Grundprincipper 6

- Ophavsretten anerkender at to ophavsmænd uafhængigt af hinanden kan skabe to værker der ligner hinanden.
- Ophavsretten er ingen prioritetsret. Det er lige meget hvem der kom først.
- Påstande om eftergørelse (“plagiat”) forudsætter at muligheden forelå, altså at det eftergjorte værk faktisk var tilgængeligt for eftergøreren.

Fællesværker

- Hvis flere personer har skabt et værk i fællesskab (et **fællesværk**) har de ophavsretten i fællesskab.
- I fællesværker kan man ikke udskille den enkelte bidragydners indsats som selvstændige værkdele.
- Alle ophavsmænd skal deltage i beslutninger om værket, f.eks. vilkår for offentliggørelse.
- Beskyttelsesperioden regnes efter den længstlevende ophavsmands levetid.

Sammensatte værker

- Et værk der består af en række selvstændige dele der tilsammen udgør en helhed, kaldes for **et sammensat værk**. En rapport med illustrationer er således et typisk sammensat værk.
- Andre former for sammensatte værker er f.eks. sange: tekst og musik, og teaterforestillinger: tekst (dialog), scenografi, lyssætning, dragter og iscenesættelse.
- Rettighederne til de enkelte dele af et sammensat værk tilkommer de enkelte ophavsmænd.

Oversættelser m.v.

Oversættelser og andre former for **bearbejdelse** af et værk medfører en dobbelt ophavsret:

- Retten til det oversatte eller bearbejdede værk forbliver hos den oprindelige ophavsmand som skal give tilladelse til oversættelsen/bearbejdelsen.
- Retten til en oversættelse går til oversætteren som dog ikke kan udøve den uafhængigt af den oprindelige ophavsmand.
- Retten til en bearbejdelse går på samme måde til bearbejderen.

Grundprincipper 7

Eneretten omfatter:

- **Offentliggørelse**
- **Eksemplarfremstilling**
 - Spredning til offentligheden
 - Overførsel til indretninger der kan gengive værket
- **Offentlig fremførelse**
 - Udsendelse i radio og fjernsyn
 - Tilgængeliggørelse via Internettet og lign.
- **Offentlig visning**

Grundprincipper 8

- **Offentliggørelsen** er den fundamentale ophavsretlige handling.
- Kun ophavsmanden kan beslutte at værket er klar til offentliggørelse.
- Værker der ikke er offentliggjort, kan f.eks. ikke gøres til genstand for kreditorforfølgelse.

Grundprincipper 9

- **Plagiat** er et af de ældste, anerkendte brud på det vi i dag kalder for ophavsret.
- Betegnelsen skyldes den romerske digter Martial (ca. 40-100 e.v.t.) som beklagede sig over at andre fremførte hans digte som om det var deres egne. Han sammenlignede det med *plagium* (kidnapning) og opfattede digtene som sine børn.
- Plagiat er i strid med retten til anerkendelse, men også med princippet om at man kun kan få ophavsret til det man selvstændigt har skabt, originale arbejder.

Grundprincipper 10

- **Forfalskninger** er det modsatte af plagiater, nemlig det at man tillægger et værk en anden ophavsmand end den faktiske.
- Forfalskninger kendes typisk fra billedkunst, men der findes også mange andre eksempler.
- Hensigten er typisk at opnå en økonomisk eller anden gevinst ved forfalskningen. Og der er normalt et element af svindel denne aktivitet. Derfor falder forfalskninger samtidig ind under anden lovgivning, ikke mindst straffeloven.
- Sager om forfalskning kan derfor rejses af andre end den krænkede rettighedshaver. De forældes aldrig.

Grundprincipper 11

- **Forvanskninger** er ændringer af et værk der går ud over værkets helhedsvirkning, dets æstetiske kvaliteter eller dets indhold.
- I Grækenland havde man arkiver over håndskrifterne af de klassiske tragedier for at sikre at opførelserne ikke forvanskede stykkerne.
- Martin Luther (1483-1547) beklagede sig over at bogtrykkere optrykte hans værker uden tilladelse, og samtidig “maltrakterede” dem. Det var at “bedrage menige mand i vore navne.”
- Forvanskninger og lign. kan altid påtales af Kulturministeriet hvis kulturelle interesser er berørt

Grundprincipper 12

- **Reproduktion** eller **eksemplarfremstilling** er i dag omfattet af ophavsmændenes eneret.
- I et retssystem som det danske kan lovgivningen indeholde bestemmelser om undtagelser, f.eks. bestemmelserne om *citattret* og *kopiering til privat brug*.
- I andre, som det anglo-amerikanske, læner man sig i stedet op ad principper om *fair use* eller *fair dealing* som bedømmes ved individuelle retssager.
- I Oldtiden og Middelalderen opfattedes kopiering ikke som et problem, først med moderne mangfoldiggørelsesteknikker opstår der et behov.

Reproduktion

- **Reproduktionsteknikker** har en central rolle i udviklingen af tænkningen om ophavsret:
- **Bogtryk, billedtryk og nodetryk.** Fra midten af 1400-tallet
- **Fotografi og fotogravure.** Fra midten af 1800-tallet.
- **Film.** Fra 1895.
- **Fonogrammer.** Grammofonplader, cd, mv. Fra ca. 1900
- **Videogrammer.** VHS + dvd. Fra ca. 1970
- **Digital kopiering.** Fra ca. 1980.

“Blankbåndsvederlag”

- I Danmark opkræves et beløb ved salg af uindspillede bånd, cd'er og dvd'er, det såkaldte **blankbåndsvederlag** (1993)
- Indtægten skal kompensere rettighedshaverne for tab af indtægt ved den udbredte – og helt lovlige – kopiering til privat brug. Administreres af COPY-DAN Båndkopi.
- Beløbet betales kun af private, idet virksomheder og institutioner kan få det refunderet mod passende dokumentation.

Grundprincipper 13

- **Offentlig fremførelse** af skuespil, digte, sange, musik mv. er også i dag omfattet af eneretten.
- Da fremførelsen tidligere typisk skete ved ophavsmanden selv, eller under dennes ledelse, oplevede man ikke de store problemer. Men med udviklingen af de nye reproduktionsteknikker kunne andre komme til at stå for – og tjene på – fremførelsen.
- Der opstår også et behov at skelne mellem fremførelse i private hjem og steder med offentlig adgang f.eks. mod betaling.
- Behovet for en enkel administration af tilladelser og vederlag udvikler kollektiv forvaltning, f.eks. KODA

Undtagelser

- **Offentlig fremførelse** af digte, sange, musik mv. kan finde sted under særlige omstændigheder uden forudgående tilladelse og uden vederlag.
- Det gælder dog ikke for filmværker og sceneværker.
- Undtagelserne gælder f.eks.
 - Særlige gratisarrangementer hvor værkerne spiller en marginal rolle
 - Gudstjenester
 - Undervisning hvor deltagerne selv fremfører værkerne

Film

- **Offentlig fremførelse** af filmværker, f.eks. i en biograf, er omfattet af ophavsmændenes eneret, men overgår efter aftale til filmproducenten eller dennes repræsentanter.
- Offentlig fremførelse af film skete tidligere normalt på basis en af leje-aftale mellem biograftejer og producenten eller dennes agent.
- Med opkomsten af videokassetten og dvd bliver det muligt at lave offentlige fremførelse på andre vilkår, og det har medført en skærpet opmærksomhed på de stærke begrænsninger der gælder for filmværker, f.eks, i forbindelse med forskellige former for undervisning.

Udsendelse i radio og tv

- **Radio- og tv-udsendelser** behandles i den danske ophavsret som en særlig form for offentlig fremførelse.
- Radio- og fjernsynsforetagender er storforbrugere af ophavsretligt beskyttet materiale, ikke mindst musik, hvorfor der er udviklet forskelle kollektive aftaleformer som gør at udsendelser kan produceres uden at skulle indhente tilladelse fra mange spredte ophavs-mænd, f.eks. aftaler med forvaltningsorganer som KODA, NCB og Gramex.
- Radio fungerer fra ca. 1920. Fjernsyn i praksis fra ca. 1950.

Internettet og lign.

- **Tilgængeliggørelse af værker** via datanet som Internettet / WWW behandles i den danske ophavsret som en særlig form for offentlig fremførelse.
- Denne udbredelsesform gav længe anledning til diskussioner om hvordan den skulle forstås og reguleres ophavsretsmæssigt. Det er nu klaret via en tillægsprotokol til Bernerkonventionen (1996 – trådte i kraft 2002).
- Internettet (1986) får især betydning fra omkring 1995.

Grundprincipper 14

- **Offentlig visning** af malerier, tegninger, grafik, skulpturer mv. reguleres også af ophavsretten. Men her er grundsynspunktet at ejeren af et kunstværk frit kan udstille det på steder hvor der er offentlig adgang, også hvis det sker mod betaling.
- Behovet for at fastslå dette følger af vigtige ændringer i produktionen af kunstværker som finder sted i det 19. årh. Museer, gallerier, offentlige bygninger har krav på en regulering af forholdet.

Udstillingsvederlag

- Fra tid til anden rejses der krav om et “udstillingsgebyr” som skal tilfalde ophavsmanden eller dennes arvinger (inden for beskyttelsesperioden) når værker udstilles offentligt. Det er dog afvist som et generelt princip indarbejdet i ophavs-retsloven.
- I Danmark har man dog som led i den offentlige kunststøtte indført et vederlag til nulevende kunstnere hvis værker udlånes til udstillinger arrangeret af statslige museer og udstillingssteder. Det er på 12 % af værkets værdi om året, dog højst 70.000,- årligt.

Grundprincipper 15

- **Udlejning og offentligt udlån** af alle typer af værker (bortset fra bygningsværker) er omfattet af ophavsmandens eneret.
- **Udlejning** forudsætter altid ophavsmandens tilladelse, men rettigheden kan overdrages til en producent eller organisation som står for opkrævningen.
- **Offentligt udlån** (biblioteker) er tilladt efter dansk ret for værker der er endeligt overdraget (f.eks. bøger og lign. købt i almindelig handel, men ikke film og edb-programmer). Danske ophavsmænd får til gengæld andel af Biblioteksafgiften (siden 1942)

Videresalg og følgeretsvederlag

- **Videresalg og lign.** af lovligt erhvervede eksemplarer af alle typer af værker kræver ikke tilladelse.
- **Værdiforøgelsen** ved videresalg af billedkunst er i nogle tilfælde så stor (især for visse kunstnere) at man nu finder det rimeligt at ophavsmanden skal have en andel af værdiforøgelsen. Derfor er der (2006) indført et vederlag på en procentdel af salgsprisen ved kommercielt videresalg (gallerier og auktioner). Administreres af COPY-DAN Billedkunst.
- Det kaldes for **følgeretsvederlag** og gælder i hele beskyttelsesperioden (død + 70 år).

Menneskerettighederne

Bestemmelser om ophavsret er indført i Menneskerettighederne:

Artikel 27.

1. Enhver har ret til frit at deltage i samfundets kulturelle liv, til kunstnydelse og til at blive delagtiggjort i videnskabens fremskridt og dens goder.
2. Enhver har ret til beskyttelse af de moralske og materielle interesser, der hidrører fra en hvilken som helst videnskabelig, litterær eller kunstnerisk frembringelse, som vedkommende har skabt.

Creative Commons & Open Content

Creative Commons

- **Creative Commons**-bevægelsen er startet af den amerikanske jurist Lawrence Lessig.
- Den er udtryk for et opgør med en række udviklingstendenser inden for ophavsretten i USA og ikke mindst den praktiske forvaltning af den.
- Store mediekoncerner opkøber, kontrollerer og i nogle tilfælde båndlægger resultaterne af det kreative arbejde på en måde der efter Lessigs opfattelse kvæler i stedet for at fremme kreativt arbejde.

Creative Commons

- Problemerne er i høj grad knyttet til praksis omkring kontrakter, men også visse aspekter af amerikansk ophavsret, f.eks. mangelen på respekt for ideelle rettigheder.
- Lessig ser også udvidelsen af beskyttelsesperioden til 70 år efter ophavsmandens død som udtryk for medierkoncernes snarere end ophavsmændenes interesser.
- Bevægelsen er kommet til Danmark, men her er der mange problemer, bl.a. med traditionerne for kollektiv forvaltning af rettigheder (COPY-DAN, KODA, NCB, Gramex mv.)

Open Content

Open Content er en idé der stammer fra computer-verdenen – en parallel til idéen om **Open Source**-programmer.

Med en Open Content-licens stiller ophavsmanden sit værk til rådighed for brug, herunder kopiering og viderebearbejdning i et nærmere fastsat omfang.

Forudsætningen er at både kopier og bearbejdelser skal forsynes med erklæringer om ophavsretten til det originale og dens forankring i en Open Content-licens.

Illustrerende case:
Skt. Hans-aften

Slut